

N:o 52.

Af herr **E. Hammarlund**, om tillägg till 17 eller 25 § riksdagsordningen rörande sättet för valen till Andra Kammaren.

Om det icke redan förut var af alla erkänt, så hafva åtminstone de nyss inom hela riket förrättade valen till Andra Kammaren till fullo ådagalagt, att vår riksdagsordning lider af åtskilliga rätt anmärkningsvärda brister, särskildt i hvad angår bestämmelserna rörande valen till Andra Kammaren.

Dessa brister torde endast kunna häfvas genom utfärdande af en detaljerad vallag efter mönstret af de i Norge, Danmark, Tyskland, Belgien, Frankrike m. fl. land befintliga. Det är att förmoda, att regeringen skall taga denna viktiga angelägenhet om hand.

Oberoende af den väntade vallagen skulle emellertid kunna vidtagas en förändring i grundlagen, hvarigenom de svåraste oegentligheterna undanröddes så snart som möjligt.

Fullt riktigt har riksdagsordningen bestämt, att hvarje valsedel, som upptager namn på en icke valbar person eller som innehåller någon tve tydighet, skall kasseras. Det har emellertid visat sig vara ganska svårt att hålla reda på, om den person, hvilken man tänker skänka riksdagsmannauppdraget, verkligen är valbar eller ej. Likaså har det vid såväl elektorsval som vid riksdagsmannaval visat sig vara en rätt vanskelig sak att uppsätta en valsedel sådan, att den ej till följd af någon verklig eller förment namntvetydighet kan af vederbörande valförrättare kasseras.

Man har ock i följd af dessa omständigheter fått bevittna, att minoritetens i stället för majoritetens kandidater förklarats vara valda, ja, att till följd af röstkassering en person kunnat ingå i riksdagen, dertill kallad af en enda röstande, under det de egentliga kandidaterna erhållit tillsammans omkring 1,000 röster.

Meningen med valen är väl dock att utröna majoritetens af valmännen önskan. Det kan gifvas flere sätt, hvarigenom man bättre än nu tryggar majoritetens rätt. Ett sådant sätt är att, liksom vid landstingsmannaval, företaga omval, så snart den eller de valde ej erhållit absolut majoritet. Denna utväg har vunnit tillämpning i åtskilliga andra land, exempelvis Tyskland och Frankrike. Förslag om en dylik bestämmelses införande äfven hos oss har ett par gånger blifvit väckt, men synes ej röna någon sympati inom representationen.

Under sådana förhållanden och då det måste anses vara en oafvislig pligt för en hvar att medverka därför, att de svåraste missförhållandena varda så snart som möjligt undanrödda, tillåter jag mig framställa ett annat förslag, afsedt särskildt att förebygga sådana det allmänna rättsmedvetandet kränkande händelser, som att i följd af röstkassering i massa minoritetens kandidat i stället för majoritetens kommer att i Riksdagen företräda en viss valkrets. Detta förslag går helt enkelt ut derpå, att om vid elektors- eller riksdagsmannaval till Andra Kammaren en större mängd af de afgifna rösterna varder kasserad, nytt val skall företagas.

I fråga om det antal röstsedlar, som måste kasseras för att nytt val skall få ega rum, synes det enklaste och naturligaste vara att bestämma detta antal till minst hälften af de afgifna, ehuru åtskilliga omständigheter tala för att det borde sättas något lägre (t. ex. två femtedelar, tre sjundedelar eller något dylikt tal). I alla händelser bör det, till förekommande af missbruk (valexperiment), sättas så högt upp som möjligt, och för egen del skall jag föreslå antalet till »minst hälften», men skall ej hafva något att invända, i fall konstitutionsutskottet skulle finna ett annat tal lämpligare.

Der medelbart valsätt användes, torde såväl vid elektorsvalen som vid det egentliga riksdagsmannavalet nytt val kunna *genast* företagas, derest i förra fallet kommunalstämмоordföranden eller i senare fallet domhafvanden kasserar minst hälften af de vid tillfället afgifna rösterna. Vid omedelbara val deremot torde vid dylik röstkassering, hvilken synes tillkomma ensamt domhafvanden, nytt val böra skyndsamt utlysas.

Att en bestämmelse i nu angifven rigtning är af behovet påkallad, ligger i öppen dag. Vår riksdagsordning gifver nemligen i närvarande stund herrar valförrättare snart sagdt otaliga anledningar att, om de så finna lämpligt, omintetgöra valmännens tydliga afsigt.

Om mitt förslag vinner understöd hos konstitutionsutskottet, torde utskottet benäget föreslå de ändringar i riksdagsordningen, som äro nödiga för målets vinnande. Genom ett tillägg till § 17 torde ändringen kunna åstadkommas. För den händelse det kan anses lämpligt, att samma be-

stämmelser äfven varda gällande vid val af ledamöter i Riksdagens Första Kammare, bör tillägget få sin plats vid § 25.

På grund af hvad nu blifvit anfördt vågar jag hemställa,

att Riksdagen måtte antaga och till vidare grundlagsenlig behandling förklara hvilande ett tillägg till riksdagsordningen — alternativt till § 17 eller § 25 — af innehåll, att, om vid elektors- eller riksdagsmannaval minst halfva antalet af de afgifna rösterna varder kasseradt, nytt val skall företagas.

Stockholm den 13 maj 1887.

Emil Hammarlund.

N:o 53.

Af herr **E. Hammarlund**, om ändrad lydelse af 14 och 19 §§ riksdagsordningen.

De nyss förrättade valen till Andra Kammaren hafva styrkt mig i den tanken, att det ej kan vara förenadt med någon som helst fara, utan tvärtom vara särdeles nyttigt att vidtaga en sådan förändring i riksdagsordningen som den, hvilken jag i motionen n:o 183 vid förra riksdagen ifrågasatte. Då denna motion i följd af Riksdagens upplösning ej blef behandlad, och då innevarande riksdag är den sista, som föregår nya val till Andra Kammaren, tillåter jag mig härmed ånyo framkomma med samma förslag.

Vid val af ledamöter i Riksdagens Första kammare kan, som känt är, röstas på valbar person, bosatt i hvilken del af riket som helst. Vid valen till Andra Kammaren eger deremot en väsentlig inskränkning rum. Riksdagsordningens § 19 bestämmer nemligen: